

Femte roten, tomt 14

Kvarteret Arkaden

Sjuttonde roten 1637–57v

Åttonde roten 1657h–70

Sunnan Store Hamnen, östan Lille Östra Hamnen

Södra Hamngatan 39 (samband med 4.117)

Nils Carstensson R17 1651: 1 mtl, 1652: 2 mtl

Anders Anderssons E 1668

Hustru Brita Ollerts (Ållert)s

1637–67

Hustru Britta kallas ömsom hustru Brigita Hans Schreifwers och hustru Britta Ollerts i mantalslängden för sjuttonde roten, det första året 1637 med hela nio mantal. I yrkesregistret 1639 (se Långström s. 22) betecknas hon "bryggerska" Hon var född 21.1. 1586 som dotter till *befallningsmannen Anders Andersson Höök till Partille* och avled 85-årig den 30.1.1671 och begravdes i Gustavi domkyrka. Hon gifte sig första gången 1602 med borgmästaren i Nylöse Ollert Syltman (död under perioden 8 maj–20.9.1620 enl Nylöse Tänkeböcker). Ollert

Syltman arrenderade Lilla Edets slussar och hade den 19.7 1619 fått konungens tillstånd att där bygga "en hammar och annan lägenhet" (Almquist I:198). Arrendet övertogs av hans efterträdare i äktenskapet Göteborgsköpmannen Hans Schreiver, som behöll det till dess att staden den 7.4.1624 övertog Lilla Edet av kronan. Hans Schreiver omtalas 1626 som faktor för sin svåger *Anders Haraldsson* (1645 adlad *Appelbom*) vid export av spannmål, vidare som utövare av läkareverksamhet (se Fröding GÄH:60) samt som riksmötesombud tillsammans med *Daniel Lange* våren 1630. Men redan före hans död står Brigita Hans Schreivers 1628–35 som arrendator av en av de många masthanarna vid älvmyningens södra strand (mellan staden och Älvsborgsslott: se Almquist I:187). 1637 (?) tvistade hustru *Elin Bengt Nils* med hustru Brita Hans skrivares om en liksten. Brita hade skickat sin forne tjänare *Johan Sigfridsson* till Brätte för att av Olof Nilsson mottaga den större stenen, som sålts till henne och gillet skulle föra den till strömmen. *Anders Börgesson* hade redan tagit den. Hustru Britta skickade bud till *Nils Börgesson*, att stenen icke fick föras till kyrkan, förrän hon själv besett den.

Brigitta Hans Schreivers fullmäktige och *svärson syndicus Israel Noraeus* klagade i rätten den 5.8.1640 över att hon icke på åtta års tid hade fått redovisning för sin andel i skeppet Johannes av *Lucas von Minden*. "Denne dagz dato blefue af Rätten emillan H Brigitta sal Hans Skreifwers och Lucas v Minden förordnade Anthoni Schorer, Anders Amundsson, Timon Rolufsson och Adolph Wink (Wenck) at öfuerse dheras strijdiga räkningar angäendes een skepspart uthi skeppet S:t Johannes be-d, och dem huar så skee kan uthi godheet förlijka eller står Rätten partij gravatae öpen." – Israel Noraeus, vars första hustru var *Annika Syltman*, står i anslutning till svärmodern i sjuttonde roten 1639, sedan 6.16 (?)

skill specie Den 8.12.1642 erhöill hustru Brigitta sal Hans Skreivers dom i underrätten, att hon enligt obligation 1634 skulle äga rätt att ta betalning före *Johan Casparsson* ur sal *Lorens spel-mans* hus.

Ollert Syltmans och hans hustru Brittas dotter *Christina* var gift 1/ med *majoren vid artilleriet Anders Jonsson Rieff*, död 1638; 2/ 16.5.1641 med krigsrådet *Johan Nilsson Sparrfelt*, död 1674.

Britta sal Hans Schreivers dotter Wiveka gifte sig den 30.7.1643 med majoren Wilhelm Keldunck, adlad Jernskiöld (född 1617 på Aspelunda, död 1690, begravd liksom hustrun i Grefbäcks kyrka)

Magistraten vände sig i brev den 21.1.1669 till hustru Brita Hans Schreivers angående hennes fordran av staden Göteborg för hennes omkostnader för Hans Kungl. Maj:t Gustaf Adolfs hushållning många år tidigare.

Efter Britta Hans Schreivers död vände sig svärsonen Wilhelm Jernskiöld till staden dels den 13.2.1671 ang. ”land utanför lille stadsporten mellan fordom pres. Rudgier von Ackerns och tullnären Gabriel Jönssons”, dels enl resolutionsboken den 6.3.1671 ”ang. en masthan vid den ängen, som hans sal svärmoder för detta av staden för hyra haft haver”. I det senare fallet fick han svaret, att ”rätten kan intet bestå någrom någon rättighet af hefd eller arff på stadens ägor”.

Redan 1666 (andra gången den 19 nov) lagbjöds hustru Britta Ollerts gård, som hon sålt till sin måg översten välb. Wilhelm Jernskiöld. Den 6.6.1667 visade översten Wilhelm Jernskiölds tjänare brev från kammarpresidenten i Pommern Sparrfelt och överkommisarie Allert Syltman, vari dessa till Jernskiöld överläto sina pretentioner i sin svärmoders och moders hustru Britta Ollerts gård. Vidare hade översten hembjudit gården till *pres. Leijoncrantz* fullmäktige och hans barns förmyndare burggreven Israel Norfelt. Pres. Gerhard Leijoncrantz hade enligt meddelande i rätten den 13.6.1667 intet att klandra när det gällde Wilhelm Jernskiölds köp av svärmoderns ”sunnan intill Store Hampnen belägne hus och gård”. Sedan även *överste Berge Månsson Schechta* i brev daterat Jämtlands Kungsgårde den 12 augusti samma år förklarar att han inte ville kvälja Jernskiölds köp av svärmoderns gård fick denne den 21.11.1667 fastebrev på gården.

Olof Larsson Böker,

som tidigare hade varit bosatt 3.69, köpte 1682 dessa ”två tomter med därpå stående hus” av översten Wilhelm Jernskiöld. Tomterna sades vid första lagbjudningen den 12.10.1682 vara belägna vid Stora Hamnen mellan avlidne rådmän Barthold Dellinghuusens tomt på östra sidan och Lars Bratts gård å västra sidan, huseköpspengar 20 daler. Den 12.12.1682 fick Olof Larsson Böker fasta på tomterna. I sammanhanget berättades det att hos *fru Elisabeth Wibers* stod två kistor tillhörande överste Jernskiölds hustrus släkt Syltman. Översten ville att dessa kistor skulle förseglas.

När tomtöreslängderna började 1696 hade gården ärvts av Olof Larsson Bökers son

Lars Olofsson Böker

Denne var handelsman. Han var en tid bosatt i Åmål. Han blev 23.8.1698 löjtnant och 20.10.1702 kapten i borgerskapets kår liksom sistnämnda år bisittare i handelsgillet. Han gifte sig första gången med Christina Järpe (Hjerpe), död 1692, dotter till kyrkoherden i Åmål *Olaus Laurentii Hjerpe* (död 1672) och *Annika Unge*. I detta äktenskap hade han döttrarna *Ingrid* och *Maria* och sonen *Olof Böker*. Till *Maria Larsdotter* testamenterade en *Bengt Andersson Malmberg* sin kvarlåtenskap, varemot dennes broder *Erik Andersson* protesterade. *Maria Larsdotter* var först gift

med *Arvid Askelund*, som var död 1715, sedan med löjtnant *Tore Tolberg*. *Ingrid Larsdotter* gifte sig med *Adrian Lindström*.

Lars Olofsson Böker gifte sig 18.7.1694 andra gången med Dorothea Ungewitter (döpt 2.6.1678, var död 3.1.1712), dotter till fällberedare *Hans Ungewitter, född 1646, död 1685 och Dorothea Jordan*, född 1656, död 1680. Dorothea Ungewitter gifte om sig med handelsman Anders Törning (Berg I:1, 337). I bouppteckningen efter Lars Olofsson Böker (1705:282) upptas det av fadern ärvda huset vid Stora Hamnen. *Studiosus Olof (Larsson) Böker* inlevererade 1712

(mag.prot s. 639) genom Rosenbeck en påminnelse om sin börsrätt till framlidne köpmannen Lars Olofsson Böckers hus ”om det går till främmande”. Men styvfadern Anders Törning och Bökers barns förmyndare Johan Liedgren, Cornelius Schael och Arvid Askelund sålde gården, som vid värdering 13.4.1705 sagts vara belägen mellan fru Catharina Tham i öster och sal Martin Edenberg i väster för 3 000 d smt den 22.4.1714 till

handlanden och brukspatronen Hans Olofsson Ström

De tre omyndiga barnen skulle dessutom ha femtio dalers diskretion. Gården bestod av två hela tomter. Hans Olofsson Ström fick 20.9.1714 fastebrev på gården (Gbg jus prot 1414, 722). 1715 omtalas som arbetande hos honom *gesällen Gustaf Lom* och *Anders Törning*. Som hans cautionister omtalas Gbg RR 1712, 1052 *Lars Hansson Liedgren* och *Berendt Örtegren*. Gift Anna Elisabeth Sahlgren. Den 18.9.1712 fick han enligt överlåtelse av *Daniel Lander stolrum* i domkyrkan. I Riksens Ständers arkiv, där han upptas 1731–35, sägs det 1733 att Hans Olofsson Ström i anseende till dess handel ej kunde högre uppföras än till 20 d smt. 1735 sades det, att kommissarien Hans O. Ström var ”oförmögen och bekommit Hans Kungl. Ma:ts Järnbrev”. Enligt Svenska Akademiens Ordbok betyder ”järnbrev” skrivelse av Kungl. Maj:t, som tillkännagav att gäldenär för viss tid beviljats anstånd med fullgörandet av hans ekonomiska förbindelser (jämför anståndsbrief, beskärmbrief, moratorium). Ordet används också bildligt, t.ex. om döden. – Hans Olofsson Ströms bokhållare *Beyer* ”är skrefwen, där han logerar” (1735 dåvarande 4.68). Kontorsbetjänt var *Petter Bagge*. Vidare hade han två drängar Jonas och Arvid och åtminstone två pigor. På landshövdingens fråga berättade magistraten den 21.11.1738 (Ba:43) att den inte kände till någon annan handelsmannen och brukspatronen Hans Olofsson Ströms egendom här i staden än dess hus och gård och masthamn här utanför, vilken han dock genom köpebrev den 16.5.1737 uppdragit handelsmannen Petter Bagge för 450 d smt.

Supercargeuren Henrik König (genom *mäklaren Christoffer Suhr*) köpte på auktion den 14.11.1745 brukspatron Hans Olofsson Ströms gård vid Stora Hamnen (utom de i huset varande tapeterna). för 11 800 d smt. För ytterligare 2 200 d smt sålde han den 15.11. samma år gården till brodern Petter Theodor König. Gården bestod då av tre bebyggda tomter, därav två åt Stora Hamnen och en baktomt åt Drottninggatan.

Auditeuren Anders Barkenbom begärde senare (se EIIb:39) ny auktion. Borgenärerna hade förväntat sig att köpeskillingen för samtliga borgenärens räkning skulle insättas i Kungl. Slottskansliet något som Barkenbom hävdade inte fullgjorts, men som Nicolaus Sandberg Gabrielsson påstod hade gjorts: pengarna hade insatts på givna terminer.

På sin hustru Sara Barbro Ströms vägnar skrev handelsmannen Nicolaus Sandberg Gabrielsson den 23.11.1745 tillsammans med svågern supercargeuren Nils Ström om deras sal faders och svärfaders den 14.11.1745 till Henrik König på auktion sålda hus, att de ville som närmaste bordenmän lösa gården från König (EIIb:37).

Niclas Sandberg Gabrielsson var född omkr 1709, son till *Gabriel Sandberg* och *Sara Martens*, fick burskap som handlande 16.12.1740 blev rådman 7.6.1748 efter Hans Coopman och avled 1753 (bou 4.11.1654). Hans första hustru Sofia Henning (vigsel febr.1738) begravdes i D 23.1.1740. Tillsammans med brodern *Martin Sandberg* ägde han en klädes- och yllefabrik. Han var hospitalsföreståndare. En årshandling daterad 30.4.1744 (EIIb:33) behandlar ”en av Nikolaus Sandberg till Göteborgs Hospitals nytta år 1743 i febr.till böndena i Skiänggårds Storegård Anders Andersson och Anders Torsson bortarrenderad mjölkvarn”.

1750: herr rådman Sandberg

Den 13.6.1763 lät fru rådmanskan Sara Barbro Sandberg och handelsmannen Nils Ström första gången uppbjuda deras på södra sidan vid Stora Hamnen mitt för Järnvågen samt vid Drottninggatan belägna hus och gård, ”som tillhört deras numera avlidne fader brukspatronen Herr Hans Olofsson Ström, men som för dess borgenärs räkning under offentligt upprop den 14 november 1745 såldes till välborne herr Henrik König såsom högstbjudande för 11.800 d smt samt av framlidne Rådman Herr Nicolaus Sandberg och Herr Nils Ström under börd inlösts, vilka till den ändan den 16de i samma månad bördeskillingen hos Borgmästare och Råd nedsatt: Efter träffad Förening den 27 november 1745 hade Herr König avstått detta hus till dem mot återbekommande av 88 d smt omkostnader samt efter den skedde allmänna kungörelsen sedermera uti Kongl Slottscancelliet, Stockholm, insatta låtit.”

1755–75 Rådman Sandbergs änkefru och handelsman Nils Ström (1765 kallad direktör).

1785–90 Herr Direktör Ströms änkefrus (död 11.9.1790) hus 1/2

Mademoisell Sara Sandbergs hus 1/2

Handlaren Nils Bronander uppbjöd 5.14 den 12.11.1792.

1800 Handelsmannen Petter Bahrman ”ödetomt med tvenne gamla odugliga hwälfda kiällare och baktomten, som går åt Drottninggatan med hwälfda kiällare och magasiner”.

1807 Handelsmannen Niclas Janses tomt med källare Uppbud av 5.14 3/4 25.5.1807

Senare uppbud av 5.14

handlaren M W Rhedin

13.7.1813